

Eric Rhenman, Organisationsplanering, En studie av organisationskonsulter, Läromedelsförlagen, Stockholm, 1968. 191 sider, sv. kr. 36,50.

Rhenman er – med god grund – ikke tilfreds med organisationsteoriens vejledende egenskaber. Hvordan kan den gøres bedre, eller – for at sige det groft – hvordan kan vi skabe en organisationsteori?

Rhenman mener, at vejen går over mange, indgående og traditionelle empiriske studier. I denne bog er der refereret tre, men mange, mange andre har været med til at skabe forfatterens indstilling til, hvorledes nydannelser på hans disciplins område skal produceres.

Baseret på en simulering af, hvorledes erfarne konsulenter i virksomhedsledelse vil løse problemet at skabe en organisationsplan for en virksomhed, uddrager Rhenman nogle hypoteser. Disse lyder:

»En organisationsplanerare ägnar sig framförallt åt att skaffa information om företagens situation och om de krav som ställs på företaget. Han översätter sedan dessa krav till en organisationsplan.

För denna »översättning« av situationens krav till en organisatorisk lösning tillämpar organisationsplaneraren vad som skulle kunna kallas »situationsspecifika organisationsnormer« (s. 133), og

»Problemlösningsprocessen, dvs. problemlösarens beteende som funktion av tiden, är betydelsefull för att vi skall förstå de krafter som styr problemlösningen.

Organisationsplaneraren tycks utöver organisationsnormerna utnyttja allehanda »knep« som gör det möjligt för honom att lösa problemen betydligt snabbare än vad som annars skulle vare möjligt« (s. 161).

For de to førstnævnte hypotesers vedkommende findes der s. 154 en ganske klar illustration på, hvorledes organisationspla-

nen i simulationerne fremkommer som et resultat af situationsbeskrivelse og organisationsnorm. Derved bliver de til en vis grad til efterviste hypoteser eller en teori. Dette er en af Rhenmans konklusioner (s. 155).

Det kan i forbifarten bemærkes, at Rhenman (s. 144–145) nævner tre hovedproblemer, som organisationskonsulenterne normalt lægger vægt på. Det er for det første virksomhedens produktionsapparat og visse kritiske vilkår for høj produktivitet og lave omkostninger, det er for det andet de krav som virksomhedens interessenter stiller til virksomheden, og for det tredje er det virksomhedens tilpasnings- og udviklingsproblemer. Dette fremgår af det empiriske materiale. Nu skal et empirisk materiale jo nødvendigvis fremskaffes af en analysemand, og forfatteren må være at lykønske i sin egenskab af analysemand med at han har fundet i praksis hvad han meget stærkt selv har arbejdet med af beskrivelsesmodel i de senere år.

Dette leder – atter i forbifarten – tanken hen på det uløste problem om hvem der kommer først, hønen eller ægget. Eller omvendt. Det afgørende i denne forbindelse er imidlertid, at det kommer.

Rhenmans begrebsramme synes frugtbar som incitament til at skabe en nødvendig information til organisationsplanlægning. Den tilstrækkelige information må så komme på anden vis. Og det ved vi stadig ikke meget om, men Rhenman foreslår heuristisk problemløsning, atter med udgangspunkt i en analyse af simulationerne.

Hermed er Rhenman – ud fra sit udgangspunkt – nået til samme resultat som så mange andre: det drejer sig om at løse problemer helt generelt.

Bogen er et originalt forsøg på og bidrag til en sådan problemløsning. Hvor problemet består i at lave en ordentlig organisationsteori.

Erik Johnsen.